

**SOUKUPOVÁ, BLANKA – GODULA-WECLAWOWICZ,
RÓZA – KARPIŇSKA, GRAZYNA EWA A KOL.:
NÁRODY – MĚSTA – LIDÉ – SLAVNOSTI.
URBÁNNÍ STUDIE, SV. 13.
FAKULTA HUMANITNÍCH STUDIÍ
UNIVERZITY KARLOVY, PRAHA 2018, 238 s.
ISBN 978-80-7571-028-4**

Jana Burešová

Kolektivní monografie, publikovaná na platformě periodika Urbánní studie, svazek 13, vyšla v rámci programu PROGRES Q 22 Univerzity Karlovy v Praze, Fakulty humanitních studií. Je zaměřena na problematiku svátků, slavností a slavení v české, slovenské a polské společnosti – té tradiční, ale hlavně moderní a postmoderní. Fenomén svátků je zde pojmán obecně v opačném protipólu k fenoménu všednosti či každodennosti. Východiskem bylo poznání, že lidé v každé době a ve všech kulturách měli a mají potřebu si každodennost prokládat něčím vybočujícím z všednosti – různými typy svátků či slavností. Svátky patřily v minulosti a patří i v současnosti rodinám, různým menšinám, městům, národům, státům aj. Tyto svátky se po určitý čas cyklicky opakují. Slavnosti charakteru kulturních zvyklostí jsou daleko trvalejší než oslavy politického charakteru.

Publikace je tematicky rozčleněna do několika hlavních kapitol podle typu svátků. V první kapitole je pojednáno o slavnostech zemských, národních a státních (WECLAWOWICZ, Tomasz: *Potřeba slavit. Hledání patrona Polského království*; MORAVCOVÁ, Mirjam: *Dvě cyrilometodějské tradice: konstrukce bulharské a české společnosti*; SOUKUPOVÁ, Blanka: *Svátečnost v protektorátu Čechy a Morava: od 28. října k 15. březnu*; SOUKUPOVÁ, Blanka: *Protektorátní národopisné slavnosti, Národopisná Morava, Antonín Václavík a (ne) schopnost kritické reflexe klíčového úseku dějin našeho oboru. Dodatek k předčasně ukončené diskusi v Národopisném věstníku*; GODULA-WECLAWOWICZ, Róza: *Woodhall Spa 1940's Weekend. Oslavy válečné doby*).

Další pasáž publikace je věnována církevním a náboženským slavnostem (DAMOHOŘSKÁ, Pavla: *Odras státnosti v náboženském životě židů*; ARAVA-NOVOTNÁ, Lena: *Oslavy 50. výročí Nostra Aetate v Praze a význam tohoto koncilního dokumentu pro současné křesťansko-židovské vztahy*; JANÁČOVÁ, Eva: *Židovské svátky a slavnosti v českém výtvarném umění. Vizualní vzpo-*

mínání; SALNER, Peter: Sviatok Chanuka v súčasnom bratislavskom prostredí). Městským slavnostem se věnovala Katarína Popelková tématem *Načo sú mestám sviatky? Vynájdená tradícia z roku 1934 a jej životnosť v 21. storočí*. Slavnosti národnostních menšin zkoumaly Mirjam Moravcová a Krasimira Marholeva: *Bulharský sraz v Mikulčicích: zrození tradice nové cyrilometodějské slavnosti Bulharů v České republice*. Bulharské národnostní menšiny se ke staršímu období věnovala ještě jednou Krasimira Marholeva: *Účast Bulharů na oslavách památky sv. Cyrila a Metoděje v českých zemích v letech 1863–1938. Rozhlasový večerníček a svátečnost v letech 1861–1971* zkoumala Lenka Dobešová. Z oblasti rodinných slavností je na závěr publikace zařazen příspěvek Terezy Čepilové *Narozeniny babičky v postmoderní české společnosti pohledem vnoučat. Příklad Pardubic*.

Všechny tematické příspěvky jako ukázky různých druhů festivity, realizované, propagované ale i zakazované, vycházely z poznání zásady, že každá současnost vychází z minulosti. Tím autoři a autorky odmítli tíhnutí části kulturní a sociální antropologie k výkladu současnosti ze současnosti, což je výklad pohodlný, ale nevnímá nutný celkový kontext věci, zejména nám jde o kontext časový. Všechny dílčí kapitoly vyzdvihují fenomén rituálu, který je jednak prostředkem k uspokojení jistých lidských potřeb ve smyslu stálosti a společenského řádu, ale současně často sloužil a může sloužit jako prostředek k manipulaci se společností, zejména v podmínkách diktátorských režimů. Dílčí témata různým způsobem ukázala, že festivity mají schopnost společnost či její části integrovat a kultivovat, povzbuzovat zdravou státní a národní hrdost, ale také zocelovat antidemokratické a antiobčanské složky s politicky indiferentním či neaktivním obyvatelstvem. Zejména totalitní režimy pořádaly masové oslavy, kterým na atraktivnosti měly přidávat části dochovaných lidových zvyků a krojů. Příslušné pasáže představované publikace dokládají, zjištěno metodou oral history, že občané nedemokratických režimů nepřijímali státní politicky zabarvené svátky vždy jen negativně. V případě komunistických režimů lidé také vypověděli, že při oslavách Prvního máje měli možnost si koupit nedostatkové zboží, v případě oslav Mezinárodního dne žen mnozí vzpomínají na veselou zábavu, pohoštění a malé dárky. Často narátoři uváděli, že cítili, že lidé k „sobě měli blíž“, žilo se méně hekticky apod. Etnologové tyto údaje dávají do souvislosti se vzpomínkami na jejich mládí a produktivní věk. V postupu do současnosti pracují autoři textů s momentem komerčnosti u dalších nových svátků podobného typu (Den matek, Valentýn, dále pak Halloween), současné městské svátky dávají do souvislosti mj. s úsilím politiků o úspěch ve volbách.

Kolektivní monografie na téma slavnosti je bezpochyby cenným dílčím příspěvkem k výzkumům historiků a etnografů, neboť studium fenoménu svátků, jejich prožitků, oficiálních i soukromých, způsoby a cesty jejich distribuce, plejáda jejich významů a symbolů, jsou oblasti lidského života i celé společnosti dosud velmi málo probádané.

prof. PhDr. Jana Burešová, CSc.
Katedra historie
Filozofická fakulta
Univerzita Palackého v Olomouci
Na Hradě 5
771 80 Olomouc
Česká republika
e-mail: jana.buresova@upol.cz